



# แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน

## อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



สถานีพัฒนาที่ดินเลย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8  
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์  
สิงหาคม 2566

## คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินเลย

สิงหาคม 2566



## สารบัญ

|                                                                                 | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------|------|
| คำนำ                                                                            | ก    |
| สารบัญ                                                                          | ข    |
| สารบัญตาราง                                                                     | ง    |
| สารบัญรูป                                                                       | จ    |
| <b>บทที่ 1 บทนำ</b>                                                             |      |
| 1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน                                           | 1-1  |
| 1.2 หลักการและเหตุผล                                                            | 1-1  |
| 1.3 วัตถุประสงค์                                                                | 1-1  |
| 1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน                                                 | 1-1  |
| 1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน                                                         | 1-2  |
| 1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล                                                           | 1-2  |
| <b>บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป</b>                                                     |      |
| 2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต                                                           | 2-1  |
| 2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง                                                        | 2-1  |
| 2.3 สภาพภูมิประเทศ                                                              | 2-1  |
| 2.4 สภาพภูมิอากาศ                                                               | 2-3  |
| 2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน                                                  | 2-5  |
| 2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม                                                        | 2-10 |
| <b>บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ</b>                                       |      |
| 3.1 ทรัพยากรป่าไม้                                                              | 3-1  |
| 3.2 ทรัพยากรน้ำ                                                                 | 3-2  |
| 3.3 ทรัพยากรดิน                                                                 | 3-2  |
| <b>บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)</b> |      |
| 4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)                  | 4-1  |
| 4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน                                                    | 4-4  |
| <b>บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน</b>                                           |      |
| 5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ                                        | 5-1  |
| 5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล                                                  | 5-2  |
| 5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน                                                   | 5-2  |



## สารบัญ (ต่อ)

|                                                             | หน้า       |
|-------------------------------------------------------------|------------|
| <b>บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน</b>                              |            |
| 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล | 6-1        |
| 6.2 แผนการใช้ที่ดิน                                         | 6-2        |
| <b>บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน</b>                 |            |
| 7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน                                     | 7-1        |
| 7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน                  | 7-1        |
| 7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น                    | 7-2        |
| 7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น          | 7-2        |
| <b>เอกสารอ้างอิง</b>                                        | <b>อ-1</b> |



## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |                                                                                                  | หน้า |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 2-1      | สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดเลย (ปี พ.ศ.2536-2565)                                    | 2-4  |
| 2-2      | สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                                             | 2-6  |
| 2-3      | จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย<br>ปี พ.ศ. 2565                      | 2-10 |
| 2-4      | จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย<br>ปี พ.ศ. 2565                 | 2-11 |
| 2-5      | รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย<br>ปี พ.ศ. 2565                 | 2-12 |
| 3-1      | สมบัติที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                                                 | 3-5  |
| 5-1      | ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์<br>ที่ดิน                        | 5-2  |
| 5-2      | ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง<br>จังหวัดเลย                         | 5-3  |
| 6-1      | เขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                                              | 6-5  |
| 7-1      | กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน<br>ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2571              | 7-5  |
| 7-2      | สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน                                 | 7-9  |
| 7-3      | เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง<br>จังหวัดเลย แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571) | 7-12 |



## สารบัญญรูป

| รูปที่ |                                                                             | หน้า |
|--------|-----------------------------------------------------------------------------|------|
| 1-1    | กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล                                          | 1-3  |
| 2-1    | ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                        | 2-2  |
| 2-2    | สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565                                  | 2-5  |
| 2-3    | สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                        | 2-9  |
| 3-1    | ทรัพยากรดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                             | 3-8  |
| 4-1    | การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย   | 4-3  |
| 4-2    | ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                | 4-4  |
| 6-1    | เขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย                         | 6-7  |
| 7-1    | การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย | 7-4  |



## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน

#### 1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ภายในปี พ.ศ. 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาด้านที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

#### 1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model)

#### 1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย



## 1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

### 1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล เป็นต้น

### 1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

### 1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

### 1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

### 1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

### 1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

### 1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

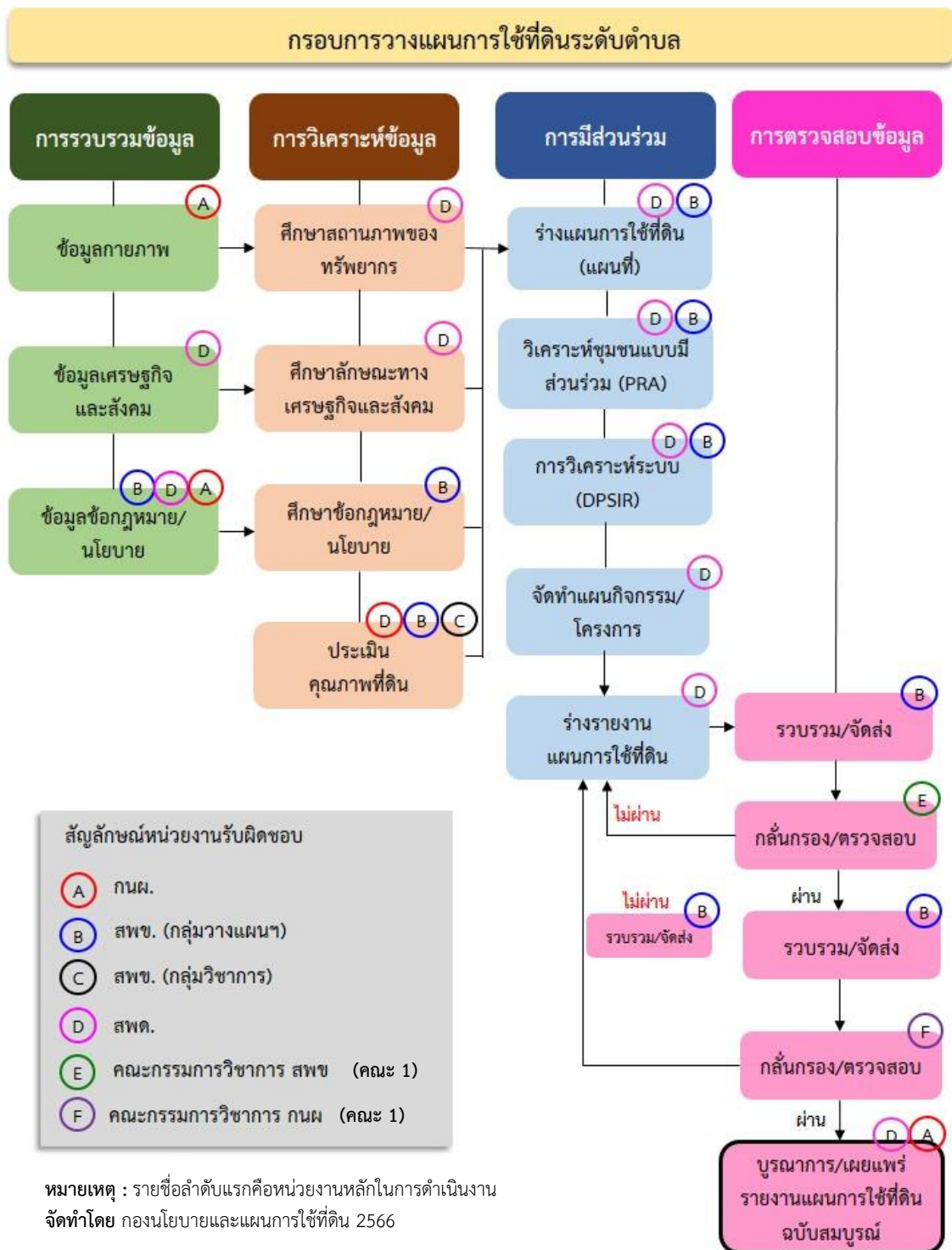
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

## 1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ ทุกชีวิตอยู่ดีกินดี คนมีการศึกษา แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมล้ำค่า พัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน, 2566)



รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล



## บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

### 2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอภูกระดัง มีพื้นที่ประมาณ 433 ตารางกิโลเมตร หรือ 270,608 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแก่งศรีภูมิ อำเภอภูหลวง ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว ตำบลวังสวาบ ตำบลห้วยม่วง อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลภูกระดัง อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลวังหลวง ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

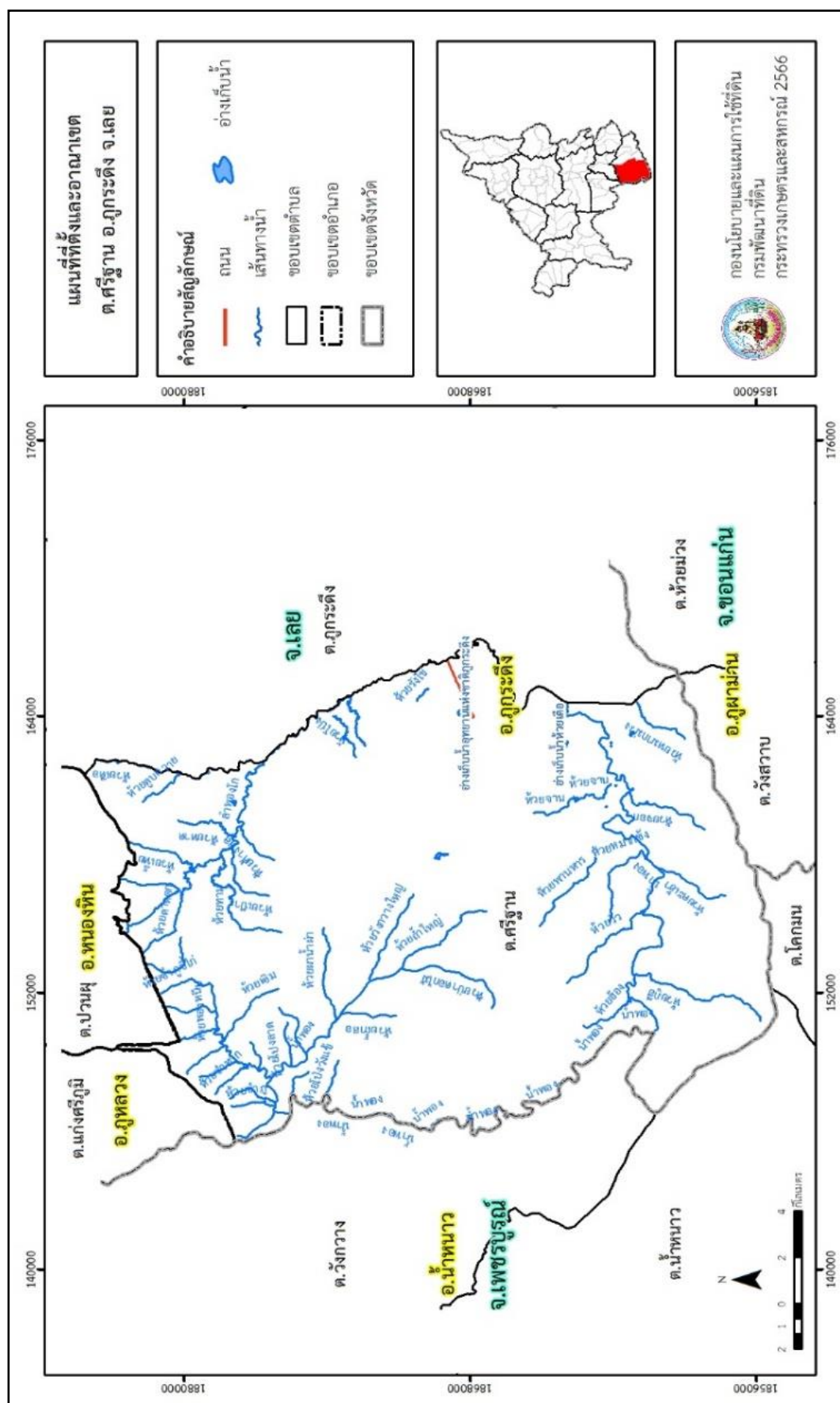
### 2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้าน ดังนี้

|                         |                           |
|-------------------------|---------------------------|
| หมู่ที่ 1 บ้านศรีฐาน    | หมู่ที่ 9 บ้านนาแปนใต้    |
| หมู่ที่ 2 บ้านนาแปน     | หมู่ที่ 10 บ้านหนองอีเลิง |
| หมู่ที่ 3 บ้านอีเล็ค    | หมู่ที่ 11 บ้านทามะวัน    |
| หมู่ที่ 4 บ้านวังยาง    | หมู่ที่ 12 บ้านน้ำพอง     |
| หมู่ที่ 5 บ้านพองหนีบ   | หมู่ที่ 13 บ้านอีเล็คใต้  |
| หมู่ที่ 6 บ้านนาโก      | หมู่ที่ 14 บ้านนาแปนเหนือ |
| หมู่ที่ 7 บ้านนาน้อย    | หมู่ที่ 15 บ้านนาเจริญ    |
| หมู่ที่ 8 บ้านห้วยเตี๋ย | หมู่ที่ 16 บ้านแสนสุข     |

### 2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูกระดัง ด้านทิศตะวันออกของตำบลเป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชี มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น น้ำพอง อ่างเก็บน้ำห้วยจาน อ่างเก็บน้ำห้วยเตี๋ย อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำคำ อ่างเก็บน้ำอุทยานแห่งชาติภูกระดัง



รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



## 2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย มีรายละเอียดดังนี้

### 2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 25.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

### 2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,282.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 125 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 252.6 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 20 วัน

### 2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเลย ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET<sub>o</sub>) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)



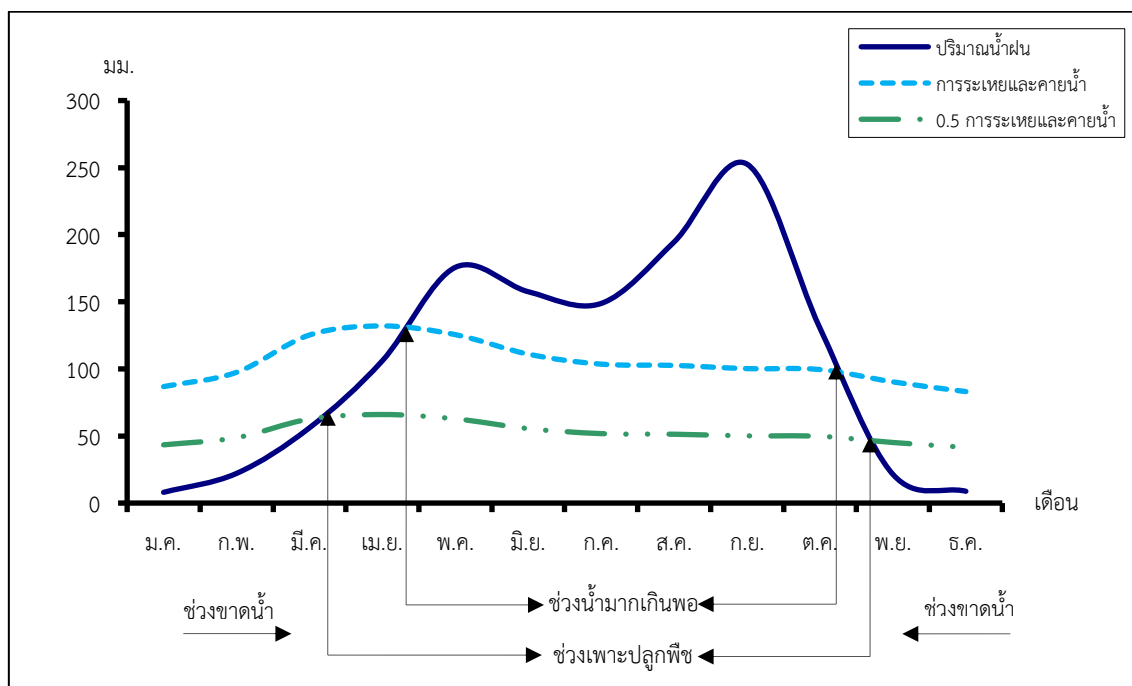
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเลย<sup>1</sup> (ปี พ.ศ.2536-2565)

| เดือน  | อุณหภูมิ (°ซ.) |        |        | ความชื้นสัมพัทธ์ (%) | ปริมาณน้ำฝน (มม.) | จำนวนวันที่ฝนตก (วัน) | ศักยภาพการคายระเหยน้ำ <sup>2</sup> (มม.) | ปริมาณฝนใช้การ <sup>2</sup> (มม.) |
|--------|----------------|--------|--------|----------------------|-------------------|-----------------------|------------------------------------------|-----------------------------------|
|        | ต่ำสุด         | สูงสุด | เฉลี่ย |                      |                   |                       |                                          |                                   |
| ม.ค.   | 15.6           | 29.7   | 21.5   | 75.0                 | 8.0               | 1.7                   | 86.8                                     | 7.9                               |
| ก.พ.   | 17.3           | 32.4   | 23.8   | 70.0                 | 22.1              | 2.9                   | 97.4                                     | 21.3                              |
| มี.ค.  | 20.4           | 35.0   | 26.6   | 69.0                 | 56.1              | 6.1                   | 125.2                                    | 51.1                              |
| เม.ย.  | 22.6           | 35.5   | 27.8   | 74.0                 | 106.1             | 9.7                   | 132.0                                    | 88.1                              |
| พ.ค.   | 23.7           | 34.2   | 27.5   | 83.0                 | 175.7             | 17.2                  | 125.6                                    | 126.3                             |
| มิ.ย.  | 24.2           | 33.7   | 27.8   | 83.0                 | 157.5             | 15.2                  | 111.0                                    | 117.8                             |
| ก.ค.   | 24.0           | 33.0   | 27.3   | 84.0                 | 148.8             | 17.6                  | 103.5                                    | 113.4                             |
| ส.ค.   | 23.8           | 32.4   | 26.9   | 86.0                 | 194.6             | 19.6                  | 102.6                                    | 134.0                             |
| ก.ย.   | 23.4           | 32.1   | 26.5   | 88.0                 | 252.6             | 19.5                  | 100.2                                    | 150.3                             |
| ต.ค.   | 22.0           | 31.4   | 25.5   | 86.0                 | 130.3             | 10.6                  | 99.5                                     | 103.1                             |
| พ.ย.   | 19.3           | 31.1   | 24.0   | 82.0                 | 21.4              | 3.5                   | 90.3                                     | 20.7                              |
| ธ.ค.   | 16.0           | 29.3   | 21.5   | 78.0                 | 8.8               | 1.2                   | 83.1                                     | 8.7                               |
| เฉลี่ย | 21.0           | 32.5   | 25.6   | 79.8                 | -                 | -                     | -                                        | -                                 |
| รวม    | -              | -      | -      | -                    | 1,282.0           | 124.8                 | 1,257.3                                  | 942.7                             |

หมายเหตุ :<sup>1</sup>เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

<sup>2</sup>จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)



รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

## 2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,845 ไร่ หรือร้อยละ 1.05 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ และสถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ

2) พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 31,728 ไร่ หรือร้อยละ 11.73 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1) เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 1 ไร่ ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 10,221 ไร่ หรือร้อยละ 3.78 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด

2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 16,049 ไร่ หรือร้อยละ 5.92 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง

2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 3,994 ไร่ หรือร้อยละ 1.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ไม้ปลูกเพื่อการค้า และสัก

2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,392 ไร่ หรือร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะขาม กล้วย และไม้ผลผสม

2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

2.7) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์



2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 213,946 ไร่ หรือร้อยละ 79.06 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบ สมบูรณ์ ป่าปลูกสมบูรณ์ และป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,966 ไร่ หรือร้อยละ 1.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ บ่อน้ำในไร่นา

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 19,123 ไร่ หรือร้อยละ 7.06 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และพื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

| หน่วยแผนที่ | สภาพการใช้ที่ดิน                    | เนื้อที่      |              |
|-------------|-------------------------------------|---------------|--------------|
|             |                                     | ไร่           | ร้อยละ       |
| <b>U</b>    | <b>พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง</b> | <b>2,845</b>  | <b>1.05</b>  |
| U201        | หมู่บ้านบนพื้นราบ                   | 1,865         | 0.69         |
| U301        | สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ        | 954           | 0.35         |
| U500        | พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง               | 17            | 0.01         |
| U503        | ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร    | 9             | -            |
| <b>A</b>    | <b>พื้นที่เกษตรกรรม</b>             | <b>31,728</b> | <b>11.73</b> |
| A001        | เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม            | 1             | -            |
| A100        | นาร้าง                              | 4             | -            |
| A101        | นาข้าว                              | 9,783         | 3.62         |
| A101+A202   | นาข้าว+ข้าวโพด                      | 434           | 0.16         |
| A200        | ไร่ร้าง                             | 170           | 0.06         |
| A202        | ข้าวโพด                             | 4,501         | 1.66         |
| A202+A216   | ข้าวโพด+ข้าวไร่                     | 46            | 0.02         |
| A203        | อ้อย                                | 10,076        | 3.72         |
| A204        | มันสำปะหลัง                         | 1,191         | 0.44         |
| A205        | สับปะรด                             | 2             | -            |
| A206        | ยาสูบ                               | 18            | 0.01         |
| A216        | ข้าวไร่                             | 34            | 0.01         |
| A204/A411   | มันสำปะหลัง/กล้วย                   | 11            | -            |
| A301        | ไม้ยืนต้นผสม                        | 3             | -            |
| A302        | ยางพารา                             | 1,717         | 0.63         |
| A302/A312   | ยางพารา/กาแฟ                        | 13            | 0.01         |
| A303        | ปาล์มน้ำมัน                         | 108           | 0.04         |



ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

| หน่วยแผนที่ | สภาพการใช้ที่ดิน              | เนื้อที่       |              |
|-------------|-------------------------------|----------------|--------------|
|             |                               | ไร่            | ร้อยละ       |
| A304        | ยูคาลิปตัส                    | 59             | 0.02         |
| A305        | สัก                           | 691            | 0.26         |
| A305/A309   | สัก/ประดู่                    | 19             | 0.01         |
| A314        | หม่อน                         | 116            | 0.04         |
| A315        | ไผ่ปลูกเพื่อการค้า            | 1,214          | 0.45         |
| A318        | จามจุรี                       | 15             | 0.01         |
| A302/A407   | ยางพารา/มะม่วง                | 10             | -            |
| A302/A411   | ยางพารา/กล้วย                 | 20             | 0.01         |
| A315/A411   | ไผ่ปลูกเพื่อการค้า/กล้วย      | 9              | -            |
| A401        | ไม้ผลผสม                      | 13             | 0.01         |
| A405        | มะพร้าว                       | 5              | -            |
| A405/A411   | มะพร้าว/กล้วย                 | 2              | -            |
| A406/A407   | ลิ้นจี่/มะม่วง                | 5              | -            |
| A407        | มะม่วง                        | 23             | 0.01         |
| A407/A411   | มะม่วง/กล้วย                  | 10             | -            |
| A410/A411   | น้อยหน่า/กล้วย                | 1              | -            |
| A411        | กล้วย                         | 141            | 0.05         |
| A411/A415   | กล้วย/มะละกอ                  | 2              | -            |
| A412        | มะขาม                         | 1,158          | 0.43         |
| A413        | ลำไย                          | 13             | 0.01         |
| A414        | ฝรั่ง                         | 6              | -            |
| A426        | แก้วมังกร                     | 13             | 0.01         |
| A502        | พืชผัก                        | 20             | 0.01         |
| A701        | ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์           | 24             | 0.01         |
| A902        | สถานที่เพาะเลี้ยงปลา          | 27             | 0.01         |
| <b>F</b>    | <b>พื้นที่ป่าไม้</b>          | <b>213,946</b> | <b>79.06</b> |
| F101        | ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์           | 36,039         | 13.32        |
| F200        | ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่        | 1,404          | 0.52         |
| F201        | ป่าผลัดใบสมบูรณ์              | 176,503        | 65.22        |
| <b>M</b>    | <b>พื้นที่เบ็ดเตล็ด</b>       | <b>19,123</b>  | <b>7.06</b>  |
| M101        | ทุ่งหญ้าธรรมชาติ              | 16,131         | 5.96         |
| M102        | ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ | 2,789          | 1.03         |



ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

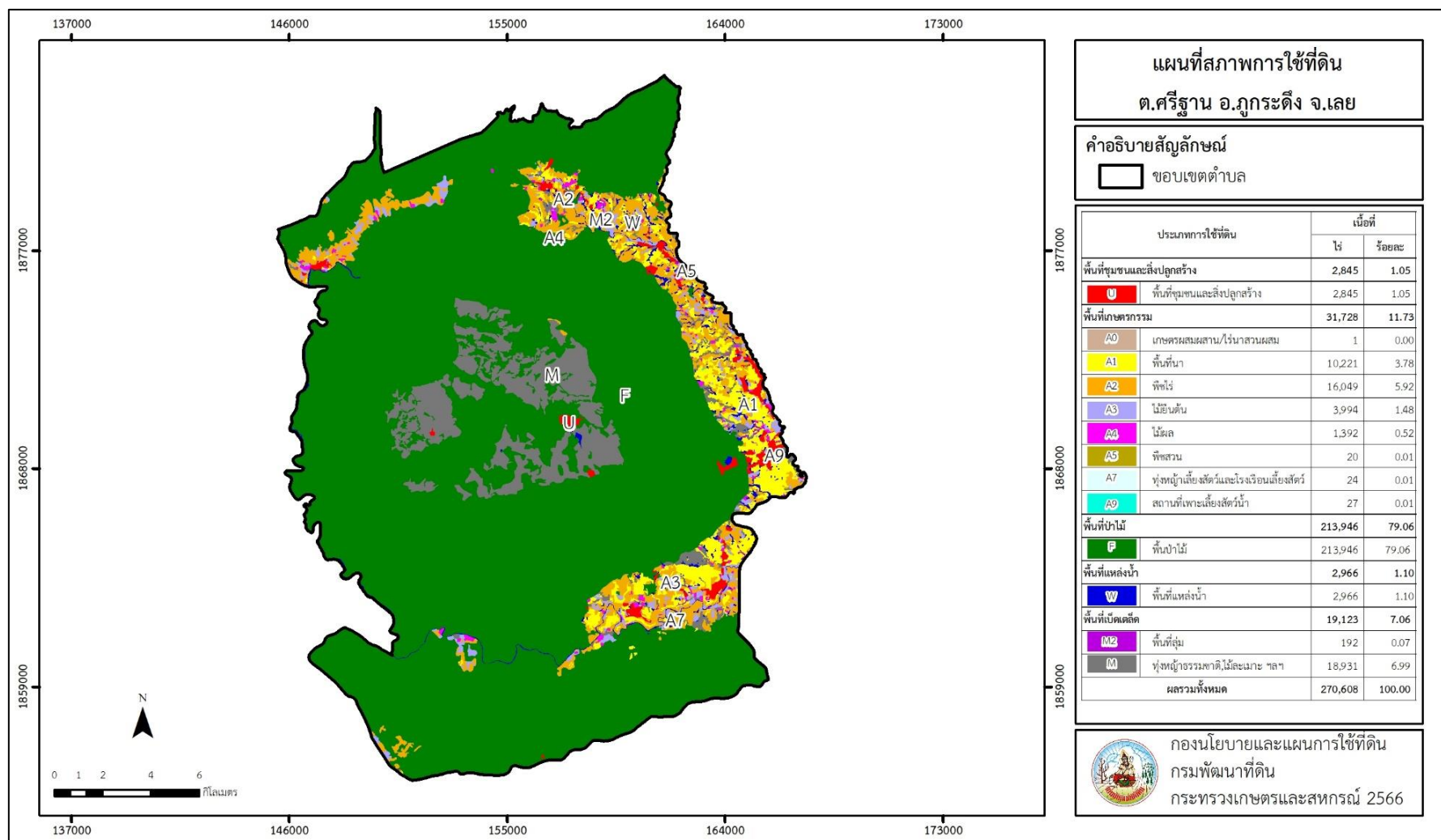
| หน่วยแผนที่         | สภาพการใช้ที่ดิน       | เนื้อที่       |               |
|---------------------|------------------------|----------------|---------------|
|                     |                        | ไร่            | ร้อยละ        |
| M201                | พื้นที่ลุ่ม            | 192            | 0.07          |
| M405                | พื้นที่ถม              | 11             | -             |
| <b>W</b>            | <b>พื้นที่แหล่งน้ำ</b> | <b>2,966</b>   | <b>1.10</b>   |
| W101                | แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง   | 1,181          | 0.44          |
| W102                | หนอง บึง ทะเลสาบ       | 100            | 0.04          |
| W201                | อ่างเก็บน้ำ            | 1,063          | 0.39          |
| W202                | บ่อน้ำในไร่นา          | 622            | 0.23          |
| <b>ผลรวมทั้งหมด</b> |                        | <b>270,608</b> | <b>100.00</b> |

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์



# แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



## 2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

### 2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลศรีฐานมีประชากรรวม 10,413 คน แยกเป็นชาย 5,252 คน เป็นหญิง 5,161 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 24.05 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,997 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,171 ครัวเรือน หรือร้อยละ 72.44 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 826 ครัวเรือน หรือร้อยละ 27.56 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ปี พ.ศ. 2565

| พื้นที่               | จำนวน<br>ครัวเรือน | จำนวนประชากร (คน) |              |               |
|-----------------------|--------------------|-------------------|--------------|---------------|
|                       |                    | ชาย               | หญิง         | รวม           |
| <b>ตำบลศรีฐาน</b>     | <b>2,997</b>       | <b>5,252</b>      | <b>5,161</b> | <b>10,413</b> |
| หมู่ที่ 1 ศรีฐาน      | 133                | 126               | 117          | 243           |
| หมู่ที่ 2 นาแปน       | 208                | 422               | 366          | 788           |
| หมู่ที่ 3 อีเล็ค      | 242                | 493               | 497          | 990           |
| หมู่ที่ 4 วังยาง      | 250                | 502               | 456          | 958           |
| หมู่ที่ 5 พองหนีบ     | 176                | 319               | 301          | 620           |
| หมู่ที่ 6 นาโก        | 159                | 205               | 240          | 445           |
| หมู่ที่ 7 นาน้อย      | 177                | 333               | 273          | 606           |
| หมู่ที่ 8 ห้วยเตือ    | 179                | 337               | 355          | 692           |
| หมู่ที่ 9 นาแปนใต้    | 169                | 294               | 316          | 610           |
| หมู่ที่ 10 หนองอีเล็ง | 222                | 265               | 272          | 537           |
| หมู่ที่ 11 ทานตะวัน   | 245                | 390               | 424          | 814           |
| หมู่ที่ 12 น้ำพอง     | 151                | 274               | 268          | 542           |
| หมู่ที่ 13 อีเล็คใต้  | 224                | 435               | 426          | 861           |
| หมู่ที่ 14 นาแปนเหนือ | 175                | 336               | 334          | 670           |
| หมู่ที่ 15 นาเจริญ    | 168                | 316               | 322          | 638           |
| หมู่ที่ 16 แสนสุข     | 119                | 205               | 194          | 399           |

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)



ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ปี พ.ศ. 2565

| รายการ                                                                            | จำนวน<br>(ครัวเรือน) | ร้อยละ |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------|--------|
| จำนวนครัวเรือนทั้งหมด <sup>1)</sup>                                               | 2,997                | 100.00 |
| - จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร <sup>2)</sup>            | 2,171                | 72.44  |
| - จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ | 826                  | 27.56  |

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)  
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

## 2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลศรีฐานมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,997 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 90.29 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

## 2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลศรีฐานประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

## 2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 223,296.13 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 68,341.09 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 64,185.12 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 19,644.23 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 159,111.01 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 48,696.86 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5



ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ปี พ.ศ. 2565

| พื้นที่               | แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี) |            |            |           | รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย<br>(บาท/ปี) | รายได้บุคคลเฉลี่ย<br>(บาท/ปี) | รายจ่ายครัวเรือน<br>เฉลี่ย (บาท/ปี) | รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย<br>(บาท/ปี) |
|-----------------------|----------------------------------|------------|------------|-----------|-----------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------|
|                       | อาชีพหลัก                        | อาชีพรอง   | รายได้อื่น | ทำ-หาเอง  |                                   |                               |                                     |                                |
| ตำบลศรีฐาน            | 152,406.60                       | 47,098.58  | 8,887.12   | 14,903.83 | 223,296.13                        | 68,341.09                     | 64,185.12                           | 19,644.23                      |
| หมู่ที่ 1 ศรีฐาน      | 100,677.57                       | 63,091.12  | 525.7      | 420.56    | 164,714.95                        | 84,529.98                     | 71,329.44                           | 36,605.52                      |
| หมู่ที่ 2 นาแปน       | 159,858.82                       | 97,176.47  | -          | -         | 257,035.29                        | 82,914.61                     | 81,770.59                           | 26,377.61                      |
| หมู่ที่ 3 อีเลิศ      | 201,402.91                       | 18,223.30  | 24,786.41  | 41,572.82 | 285,985.44                        | 71,065.14                     | 39,008.25                           | 9,693.24                       |
| หมู่ที่ 4 วังยาง      | 195,141.30                       | 4,048.91   | 1,202.17   | 19,926.63 | 220,319.02                        | 78,869.07                     | 84,107.07                           | 30,108.37                      |
| หมู่ที่ 5 พองหนีบ     | 101,581.20                       | 25,940.17  | -          | -         | 127,521.37                        | 47,215.19                     | 25,059.83                           | 9,278.48                       |
| หมู่ที่ 6 นาโก        | 148,203.88                       | 48,883.50  | -          | -         | 197,087.38                        | 52,727.27                     | 33,126.21                           | 8,862.34                       |
| หมู่ที่ 7 นาน้อย      | 168,139.53                       | 76,418.60  | 2,829.46   | 620.16    | 248,007.75                        | 62,364.52                     | 39,860.47                           | 10,023.39                      |
| หมู่ที่ 8 ห้วยเตือ    | 184,764.71                       | 13,337.25  | 27,810.46  | 53,568.63 | 279,481.05                        | 75,415.52                     | 42,769.28                           | 11,540.92                      |
| หมู่ที่ 9 นาแปนใต้    | 150,074.63                       | 134,492.54 | 820.9      | 74.63     | 285,462.69                        | 73,139.58                     | 40,597.01                           | 10,401.53                      |
| หมู่ที่ 10 นอนงอีเลิง | 112,253.85                       | 47,715.38  | -          | -         | 159,969.23                        | 47,049.77                     | 30,376.92                           | 8,934.39                       |
| หมู่ที่ 11 ทานตะวัน   | 116,837.24                       | 93,883.72  | 1,279.07   | -         | 212,000.03                        | 69,720.85                     | 40,127.91                           | 13,196.94                      |
| หมู่ที่ 12 น้ำพอง     | 166,593.75                       | 14,354.17  | 28,020.83  | 47,843.75 | 256,812.50                        | 76,092.59                     | 43,184.38                           | 12,795.37                      |
| หมู่ที่ 13 อีเลิศใต้  | 203,245.40                       | 17,631.90  | 24,723.93  | 43,355.83 | 288,957.06                        | 74,290.22                     | 38,975.46                           | 10,020.50                      |
| หมู่ที่ 14 นาแปนเหนือ | 207,935.61                       | 18,060.61  | -          | 15,515.15 | 241,511.36                        | 60,263.71                     | 283,353.96                          | 70,704.58                      |
| หมู่ที่ 15 นาเจริญ    | 196,376.81                       | 12,130.43  | 18,260.87  | 5,449.28  | 232,217.39                        | 58,159.71                     | 81,327.54                           | 20,368.78                      |
| หมู่ที่ 16 แสนสุข     | 34,480.52                        | 33,506.49  | 35,844.16  | 33,506.49 | 137,337.66                        | 40,362.60                     | 14,675.32                           | 4,312.98                       |

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)



## บทที่ 3

### สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

#### 3.1 ทรัพยากรป่าไม้

##### 3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตอุทยานแห่งชาติภูกระดึง เนื้อที่ 155,350 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เนื้อที่ 44,343 ไร่
- (3) เขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูค้อ – ภูกระแต เนื้อที่ 22,721 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 270,350 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 258 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 141,795 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 22,023 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2A เนื้อที่ 26,562 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2B เนื้อที่ 4,071 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3A เนื้อที่ 18,786 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3B เนื้อที่ 1,790 ไร่
- 7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 1 ไร่
- 8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 26,440 ไร่
- 9) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 11,859 ไร่
- 10) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 2,707 ไร่
- 11) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 14,574 ไร่



ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

### 3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลศรีฐาน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,282 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลศรีฐาน มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำพอง ลำพองโก

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยจาน อ่างเก็บน้ำห้วยเตือ อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำซำ อ่างเก็บน้ำอุทยานแห่งชาติภูกระดัง ฝายน้ำล้นห้วยรังไข่ ฝายน้ำล้นห้วยโคก ฝายน้ำล้นห้วยลาดใหญ่ ฝายน้ำล้นลำห้วยเตือ ฝายน้ำล้นลำน้ำพองโก ฝายห้วยตาแฮกเล็ก-ใหญ่ ฝายน้ำล้นลำน้ำพอง และฝายน้ำล้นนาวังยาว

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลศรีฐาน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 38 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

### 3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 29 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Lah-sLA ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 104 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-sLA ดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,342 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 27 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Chp-slB ชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,294 ไร่ หรือร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-sLA ดินชุมพลบุรีที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,346 ไร่ หรือร้อยละ 0.87 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Png-slB ชุดดินโพนงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 66 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 944 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล

- [illegible]



19) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md-sLC ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,002 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

20) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md,fl-sLB ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,970 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล

21) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md,fl-sLC ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,255 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของเนื้อที่ตำบล

22) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md,fl-sLD ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 582 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล

23) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw-sLA ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

24) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw-sLB ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,005 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw-sLB/d3c ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่มีความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 1,295 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw,fl-sLB ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,023 ไร่ หรือร้อยละ 1.49 ของเนื้อที่ตำบล

27) หน่วยแผนที่ดิน Wk-sLD ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 701 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล

### 3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 225,444 ไร่ หรือร้อยละ 83.31 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 171 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 701 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

| หน่วยแผนที่ดิน  | ความลาดชัน (%) | ความลึก (ซม.) | การระบายน้ำ             | ความอุดมสมบูรณ์ของดิน | ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg) | ความอิ่มตัวเบส (%) | ปฏิกิริยาดิน |         | ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m) | ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.) | เนื้อที่ |        |
|-----------------|----------------|---------------|-------------------------|-----------------------|------------------------------------|--------------------|--------------|---------|----------------------|------------------------------|----------|--------|
|                 |                |               |                         |                       |                                    |                    | ดินบน        | ดินล่าง |                      |                              | ไร่      | ร้อยละ |
| Chp-fl-sIA      | 0-2            | >150          | ดีปานกลาง               | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-5.5      | 5.0-7.0 | <2                   | -                            | 2,346    | 0.87   |
| Chp-slB         | 2-5            | >150          | ดีปานกลาง               | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-5.5      | 5.0-7.0 | <2                   | -                            | 2,294    | 0.85   |
| Lah-fl-sIA      | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 367      | 0.14   |
| Lah-fl-sIA*     | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 975      | 0.36   |
| Lah-slA         | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 104      | 0.04   |
| Png-slB         | 2-5            | 50-100        | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.5-6.5      | 4.5-5.5 | <2                   | -                            | 66       | 0.02   |
| Pu-fl-slB       | 2-5            | >150          | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 1,016    | 0.38   |
| Pu-fl-slB*      | 2-5            | >150          | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 821      | 0.30   |
| Pu-fl-slC       | 5-12           | >150          | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 657      | 0.24   |
| Pu-gm,fl-slA/b  | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 53       | 0.02   |
| Pu-gm,fl-slB/b  | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 1,273    | 0.47   |
| Pu-gm,fl-slB/b* | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 407      | 0.15   |
| Pu-gm-slA/b     | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 106      | 0.04   |
| Pu-gm-slB/b     | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 188      | 0.07   |



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

| หน่วยแผนที่ดิน  | ความลาดชัน (%) | ความลึก (ซม.) | การระบายน้ำ             | ความอุดมสมบูรณ์ของดิน | ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg) | ความอิ่มตัวเบส (%) | ปฏิกิริยาดิน |         | ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m) | ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.) | เนื้อที่ |        |
|-----------------|----------------|---------------|-------------------------|-----------------------|------------------------------------|--------------------|--------------|---------|----------------------|------------------------------|----------|--------|
|                 |                |               |                         |                       |                                    |                    | ดินบน        | ดินล่าง |                      |                              | ไร่      | ร้อยละ |
| Pu-gm-slB/b*    | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 193      | 0.07   |
| Pu-hb,fl-slB    | 2-5            | >150          | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 365      | 0.13   |
| Pu-hb,fl-slB*   | 2-5            | >150          | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 977      | 0.36   |
| Pu-hb,gm-slA/b  | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 3,803    | 1.41   |
| Pu-hb,gm-slA/b* | 0-2            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 2,455    | 0.91   |
| Pu-hb,gm-slB/b  | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ต่ำ                   | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 4,099    | 1.51   |
| Pu-hb,gm-slB/b* | 2-5            | >150          | ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 1,208    | 0.45   |
| Pu-hb,mw-slA    | 0-2            | >150          | ดีปานกลาง               | ต่ำ                   | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 176      | 0.07   |
| Pu-hb,mw-slA*   | 0-2            | >150          | ดีปานกลาง               | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 223      | 0.08   |
| Pu-hb,mw-slB    | 2-5            | >150          | ดีปานกลาง               | ต่ำ                   | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 105      | 0.04   |
| Pu-hb,mw-slB*   | 2-5            | >150          | ดีปานกลาง               | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 310      | 0.11   |
| Pu-hb-slB       | 2-5            | >150          | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | 35-75              | 5.0-5.5      | 5.5-7.0 | <2                   | -                            | 29       | 0.01   |
| Pu-md,fl-slB    | 2-5            | 50-100        | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 1,115    | 0.41   |
| Pu-md,fl-slB*   | 2-5            | 50-100        | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 855      | 0.32   |
| Pu-md,fl-slC    | 5-12           | 50-100        | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 2,558    | 0.94   |
| Pu-md,fl-slC*   | 5-12           | 50-100        | ดี                      | ปานกลาง               | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 3,697    | 1.37   |
| Pu-md,fl-slD    | 12-20          | 50-100        | ดี                      | ต่ำ                   | <10                                | <35                | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                   | -                            | 582      | 0.21   |



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

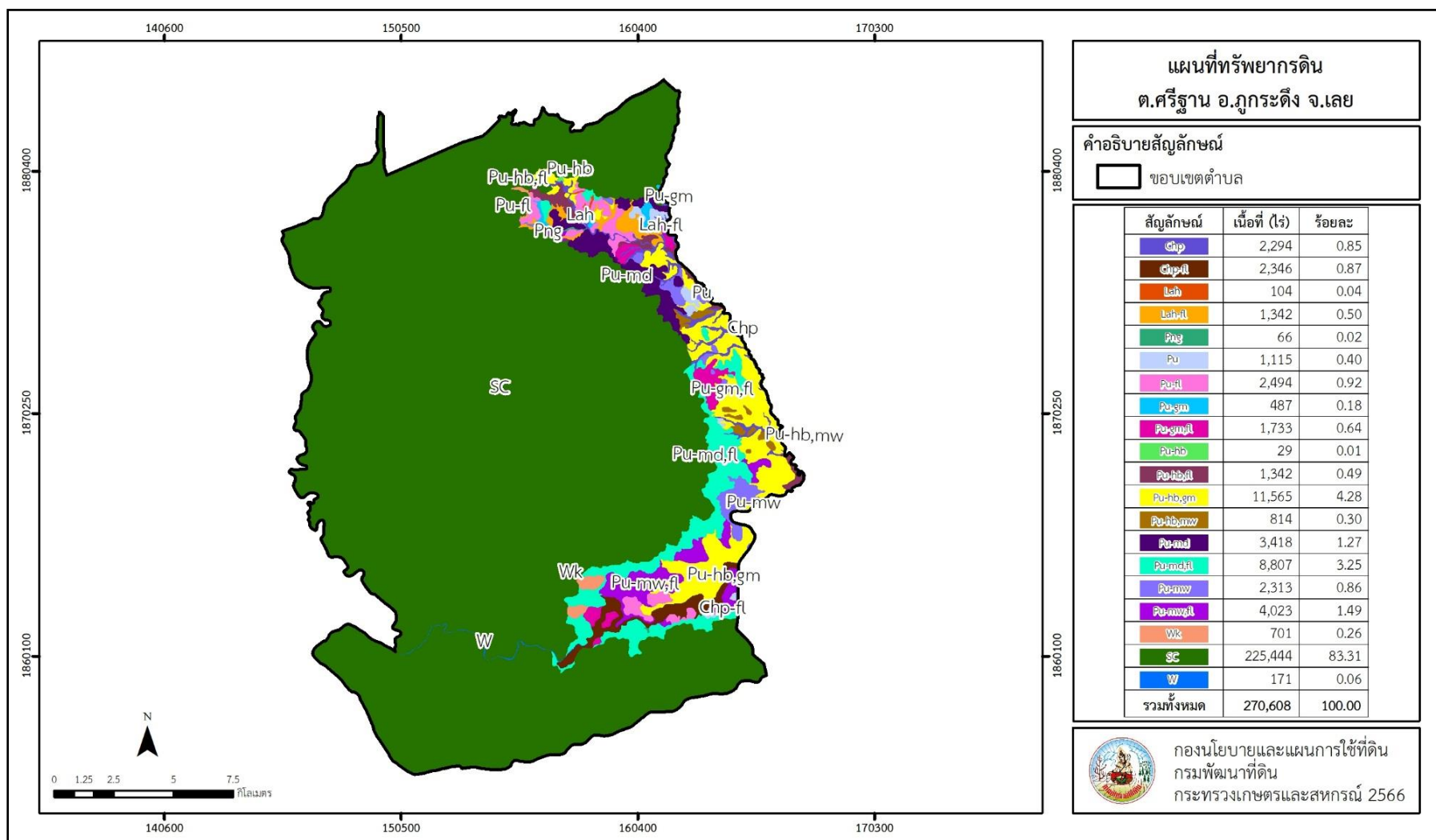
| หน่วยแผนที่ดิน | ความลาดชัน<br>(%) | ความลึก<br>(ซม.) | การระบายน้ำ | ความอุดม<br>สมบูรณ์<br>ของดิน | ความจุแลกเปลี่ยน<br>แคตไอออน<br>(cmol/kg) | ความอิ่มตัวเบส<br>(%) | ปฏิกิริยาดิน |         | ค่าการนำ<br>ไฟฟ้า<br>(dS/m) | ความลึกของ<br>ชั้นจาโรไซด์<br>(ซม.) | เนื้อที่ |        |
|----------------|-------------------|------------------|-------------|-------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------|--------------|---------|-----------------------------|-------------------------------------|----------|--------|
|                |                   |                  |             |                               |                                           |                       | ดินบน        | ดินล่าง |                             |                                     | ไร่      | ร้อยละ |
| Pu-md-slB      | 2-5               | 50-100           | ดี          | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 1,267    | 0.47   |
| Pu-md-slB*     | 2-5               | 50-100           | ดี          | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 149      | 0.06   |
| Pu-md-slC      | 5-12              | 50-100           | ดี          | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 378      | 0.14   |
| Pu-md-slC*     | 5-12              | 50-100           | ดี          | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 1,624    | 0.60   |
| Pu-mw,fl-slB   | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 3,656    | 1.35   |
| Pu-mw,fl-slB*  | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 367      | 0.14   |
| Pu-mw-slA      | 0-2               | >150             | ดีปานกลาง   | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 13       | 0.01   |
| Pu-mw-slB      | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 336      | 0.12   |
| Pu-mw-slB*     | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 669      | 0.25   |
| Pu-mw-slB/d3c  | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 31       | 0.01   |
| Pu-mw-slB/d3c* | 2-5               | >150             | ดีปานกลาง   | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-6.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 1,264    | 0.47   |
| Pu-slB         | 2-5               | >150             | ดี          | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 283      | 0.10   |
| Pu-slB*        | 2-5               | >150             | ดี          | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 661      | 0.24   |
| Pu-slC         | 5-12              | >150             | ดี          | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 171      | 0.06   |
| Wk-slD         | 12-20             | 0-50             | ดี          | ต่ำ                           | <10                                       | <35                   | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 344      | 0.13   |
| Wk-slD*        | 12-20             | 0-50             | ดี          | ปานกลาง                       | <10                                       | <35                   | 5.0-5.5      | 4.5-5.0 | <2                          | -                                   | 357      | 0.13   |
| SC             | >35               | -                | -           | -                             | -                                         | -                     | -            | -       | -                           | -                                   | 225,444  | 83.31  |
| W              | -                 | -                | -           | -                             | -                                         | -                     | -            | -       | -                           | -                                   | 171      | 0.06   |
| รวมทั้งหมด     |                   |                  |             |                               |                                           |                       |              |         |                             |                                     | 270,608  | 100.00 |

- หมายเหตุ:
- \* หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
  - เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย



รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย



## บทที่ 4

### กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

#### 4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

##### 4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลศรีฐาน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะเป็นดินลูกรัง
- 2) น้ำใช้เพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในฤดูแล้ง แต่น้ำท่วมขังในฤดูฝน
- 3) พบแมลงศัตรูพืช และโรคพืชระบาด (หนอนกออ้อย ใบขาวอ้อย เพลี้ยในไร่เลี้ยง)
- 4) ปุ๋ยและสารเคมีในการเกษตรมีราคาแพง
- 5) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

##### 4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลศรีฐาน คือ

- 1) ต้องการสารปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์)
- 2) เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อเพิ่มธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุในดิน
- 3) อยากได้คำแนะนำในการจัดการดิน การปรับปรุงบำรุงดิน
- 4) ความต้องการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ และแหล่งน้ำส่วนตัวที่ตื้นเขิน พร้อมระบบส่งน้ำไปยังพื้นที่ที่ขาดแคลน
- 5) ต้องการบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- 6) ต้องการรวมกลุ่มเพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองราคาสินค้าเกษตรและการสนับสนุนปัจจัยทางการเกษตรจากทางภาครัฐ
- 7) ต้องการเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

##### 1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
- 1.2) การขยายตัวของเมือง การขยายตัวของภาคเกษตร และอุตสาหกรรม
- 1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.4) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
- 1.5) ความต้องการด้านอาหาร

##### 2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร



2.4) แก้ปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน

3) **สภาวะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะเป็นดินลูกรัง

3.2) น้ำใช้เพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในฤดูแล้ง แต่น้ำท่วมขังในฤดูฝน

3.3) พบแมลงศัตรูพืช และโรคพืชระบาด (หนอนกออ้อย ใบขาวอ้อย

เพลี้ยในไฟเลี้ยง)

3.4) ปุ๋ยและสารเคมีในการเกษตรมีราคาแพง

3.5) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน

4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นลงทุนสูง

4.3) รายได้น้อย

4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

4.5) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค

4.6) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

**อดีต-ปัจจุบัน**

พื้นที่ดอน

5.1) คุ้มน้ำขอบเขา

5.2) บ่อดักตะกอน

5.3) ฝายชะลอน้ำ

5.4) คันดิน

5.5) ปลุกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

5.6) ปฎิรูปที่ดิน

5.7) จัดที่ดินโดย คทช.

พื้นที่ราบลุ่ม

5.8) จัดรูปแปลงนา

5.9) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)

5.10) บ่อน้ำในไร่นา

5.11) ขุดลอกลำคลองธรรมชาติ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

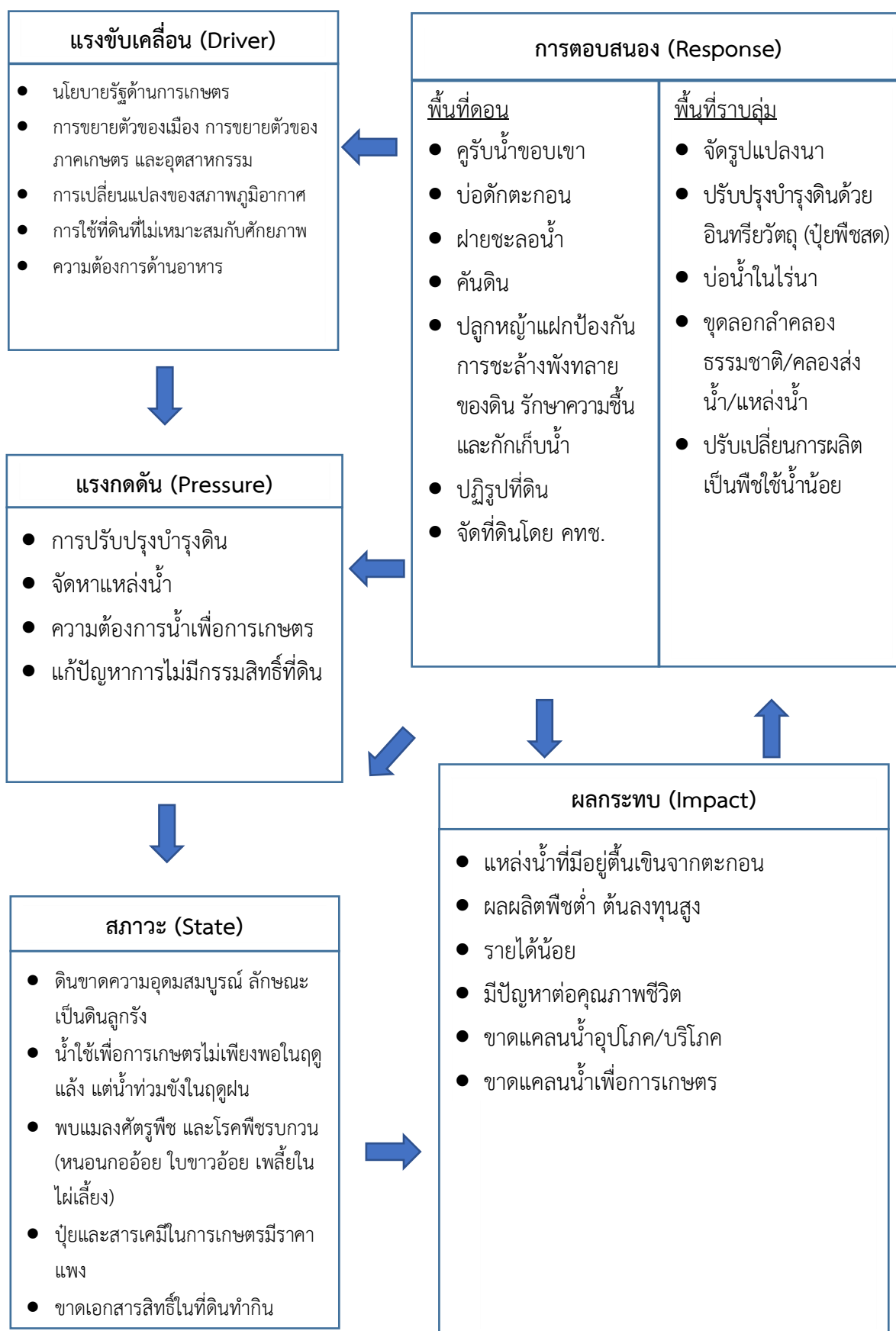
5.12) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

**อนาคต**

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

(2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1



รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



## 4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

### 4.2.1 บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม

2) ข้าวนาปี – ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม และปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวข้าว ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน

### 4.2.2 บริเวณพื้นที่ดอน

1) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย

2) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา ไม้

| ชนิดพืช                        | เดือน | ม.ค. | ก.พ. | มี.ค. | เม.ย. | พ.ค. | มิ.ย. | ก.ค. | ส.ค. | ก.ย. | ต.ค. | พ.ย. | ธ.ค. |
|--------------------------------|-------|------|------|-------|-------|------|-------|------|------|------|------|------|------|
| บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม           |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |
| 1. ข้าวนาปี                    |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |
| 2. ข้าวนาปี+ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |
| บริเวณพื้นที่ดอน               |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |
| 1. พืชไร่                      |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |
| 2. ไม้ยืนต้น                   |       |      |      |       |       |      |       |      |      |      |      |      |      |

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย



## บทที่ 5

### การประเมินคุณภาพที่ดิน

#### 5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต



ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

| คุณภาพที่ดิน<br>(Land Quality)                                                         | คุณลักษณะที่ดินตัวแทน<br>(Land Characteristics) | ระดับความ<br>เหมาะสม<br>(Land Suitability<br>Rating) |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| <b>1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)</b>                        |                                                 |                                                      |
| 1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)                                                          | ความลึกของดิน                                   | S1                                                   |
| 1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)                                             | ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี                        | S2m                                                  |
| 1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน<br>ต่อรากพืช (o)                                      | สภาพการระบายน้ำของดิน                           | S2o                                                  |
| <b>ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)</b>                        |                                                 | <b>S2om</b>                                          |
| <b>2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)</b>             |                                                 |                                                      |
| 2.1. สภาพการเขตกรรม (k)                                                                | ชั้นความยากง่ายในการ<br>เขตกรรม (ดินบน)         | S1                                                   |
| 2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)                                                    | ความลาดชันของพื้นที่                            | S3w                                                  |
| <b>ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)</b>            |                                                 | <b>S3w</b>                                           |
| <b>3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)</b>        |                                                 |                                                      |
| 3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)                                                      | ความลาดชันของพื้นที่                            | S3e                                                  |
| <b>ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)</b>        |                                                 | <b>S3e</b>                                           |
| <b>ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน<br/>แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม</b> |                                                 | <b>S3ew</b>                                          |

## 5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย ไม้ ข้าวโพด มันสำปะหลัง

## 5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย  
ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2



ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

| หน่วยแผนที่ดิน  | ข้าว    | อ้อย   | ไม้     | ข้าวโพด | มันสำปะหลัง |
|-----------------|---------|--------|---------|---------|-------------|
| Chp-fl-slA      | S2ons   | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Chp-slB         | S2ewons | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Lah-fl-slA      | S2on    | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Lah-fl-slA*     | S2ons   | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Lah-slA         | S2on    | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Png-slB         | S3o     | S2rns  | S2rns   | S2rns   | S2rns       |
| Pu-fl-slB       | S3o     | S2ns   | S2ns    | S2ns    | S2ns        |
| Pu-fl-slC       | S3ewo   | S2ens  | S2ewns  | S2ens   | S2ens       |
| Pu-gm,fl-slA/b  | S2ons   | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-gm,fl-slB/b  | S2ewon  | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Pu-gm,fl-slB/b* | S2ewons | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-gm-slA/b     | S2on    | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-gm-slB/b     | S2ewon  | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-gm-slB/b*    | S2ewons | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Pu-hb,fl-slB    | S3o     | S2ns   | S2n     | S2n     | S2n         |
| Pu-hb,fl-slB*   | S3o     | S2ns   | S2ns    | S2ns    | S2ns        |
| Pu-hb,gm-slA/b  | S2on    | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Pu-hb,gm-slA/b* | S2ons   | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-hb,gm-slB/b  | S2ewon  | S2ons  | S2on    | S3o     | N           |
| Pu-hb,gm-slB/b* | S2ewons | S2ons  | S2ons   | S3o     | N           |
| Pu-hb,mw-slA    | S2on    | S2ons  | S2n     | S2on    | S2on        |
| Pu-hb,mw-slA*   | S2ons   | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-hb,mw-slB    | S2ewon  | S2ons  | S2n     | S2on    | S2on        |
| Pu-hb,mw-slB*   | S2ewons | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-hb-slB       | S3o     | S2ns   | S2ns    | S2ns    | S2ns        |
| Pu-md,fl-slB    | S3o     | S2rns  | S2rn    | S2rn    | S2rn        |
| Pu-md,fl-slB*   | S3o     | S2rns  | S2rns   | S2rns   | S2rns       |
| Pu-md,fl-slC    | S3ewo   | S2erns | S2ewrn  | S2ern   | S2ern       |
| Pu-md,fl-slC*   | S3ewo   | S2erns | S2ewrns | S2erns  | S2erns      |
| Pu-md,fl-slD    | N       | S3e    | S2ewrns | S3e     | S3e         |
| Pu-md-slB       | S3o     | S2rns  | S2rn    | S2rn    | S2rn        |
| Pu-md-slB*      | S3o     | S2rns  | S2rns   | S2rns   | S2rns       |



ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

| หน่วยแผนที่ดิน | ข้าว    | อ้อย   | ไม้     | ข้าวโพด | มันสำปะหลัง |
|----------------|---------|--------|---------|---------|-------------|
| Pu-md-slC      | S3ewo   | S2erns | S2ewrn  | S2ern   | S2ern       |
| Pu-md-slC*     | S3ewo   | S2erns | S2ewrns | S2erns  | S2erns      |
| Pu-mw,fl-slB   | S2ewon  | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-mw,fl-slB*  | S2ewons | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-mw-slA      | S2ons   | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-mw-slB      | S2ewon  | S2ons  | S2n     | S2on    | S2on        |
| Pu-mw-slB*     | S2ewons | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-mw-slB/d3c  | S2ewon  | S2ons  | S2n     | S2on    | S2on        |
| Pu-mw-slB/d3c* | S2ewons | S2ons  | S2ns    | S2ons   | S2ons       |
| Pu-slB         | S3o     | S2ns   | S2n     | S2n     | S2n         |
| Pu-slB*        | S3o     | S2ns   | S2ns    | S2ns    | S2ns        |
| Pu-slC         | S3ewo   | S2ens  | S2ewns  | S2ens   | S2ens       |
| Wk-slD         | N       | S3er   | S3r     | S3er    | S3er        |
| SC             | N       | N      | N       | N       | N           |

หมายเหตุ: \* หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร



## บทที่ 6

### แผนการใช้ที่ดิน

#### 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี พ.ศ. 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีรายละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป



## 6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

### 6.2.1 เขตป่าไม้

เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 228,307 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 84.37 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 212,314 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 78.46 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์
- 2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 1,349 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม
- 3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 14,644 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.41 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

### 6.2.2 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 17,186 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.35 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้



(1) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภท ที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,175 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 300 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะขาม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,361 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ไม้

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 3,695 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ - ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 6,421 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 265 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะขาม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 659 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ไม้

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 3,230 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.19 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย



(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ - ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ เช่น สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

### 6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 2,853 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.05 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,826 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

### 6.2.4 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 2,996 ไร่ หรือร้อยละ 1.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,291 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 1,705 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

### 6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ

(สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 19,127 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.07 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ

### 6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 139 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน



ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

| เขตการใช้ที่ดิน                               | เนื้อที่ |        |
|-----------------------------------------------|----------|--------|
|                                               | ไร่      | ร้อยละ |
| 1. เขตป่าไม้                                  | 228,307  | 84.37  |
| 1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์                          | 212,314  | 78.46  |
| 1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม                       | 1,349    | 0.50   |
| 1.3 เขตพื้นฟูธรรมชาติ                         | 14,644   | 5.41   |
| 2. เขตเกษตรกรรม                               | 17,186   | 6.35   |
| 2.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี                        | 19       | 0.01   |
| 1) เขตปลูกพืชไร่                              | 19       | 0.01   |
| 2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง        | 6,538    | 2.42   |
| เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภท 2) | 6,538    | 2.42   |
| 1) เขตทำนา                                    | 1,175    | 0.43   |
| 2) เขตปลูกไม้ผล                               | 300      | 0.11   |
| 3) เขตปลูกไม้ยืนต้น                           | 1,361    | 0.50   |
| 4) เขตปลูกพืชไร่                              | 3,695    | 1.37   |
| 5) เขตปลูกพืชทางเลือก                         | 7        | -      |
| 2.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ        | 10,579   | 3.91   |
| 1) เขตทำนา                                    | 6,421    | 2.37   |
| 2) เขตปลูกไม้ผล                               | 265      | 0.10   |
| 3) เขตปลูกไม้ยืนต้น                           | 659      | 0.24   |
| 4) เขตปลูกพืชไร่                              | 3,230    | 1.19   |
| 5) เขตปลูกพืชทางเลือก                         | 4        | -      |
| 2.4 เขตประมง                                  | 28       | 0.01   |
| 2.5 เขตปศุสัตว์                               | 22       | 0.01   |
| 3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง                   | 2,853    | 1.05   |
| 4. เขตแหล่งน้ำ                                | 2,996    | 1.11   |
| 5. เขตพื้นที่อื่นๆ                            | 19,127   | 7.07   |



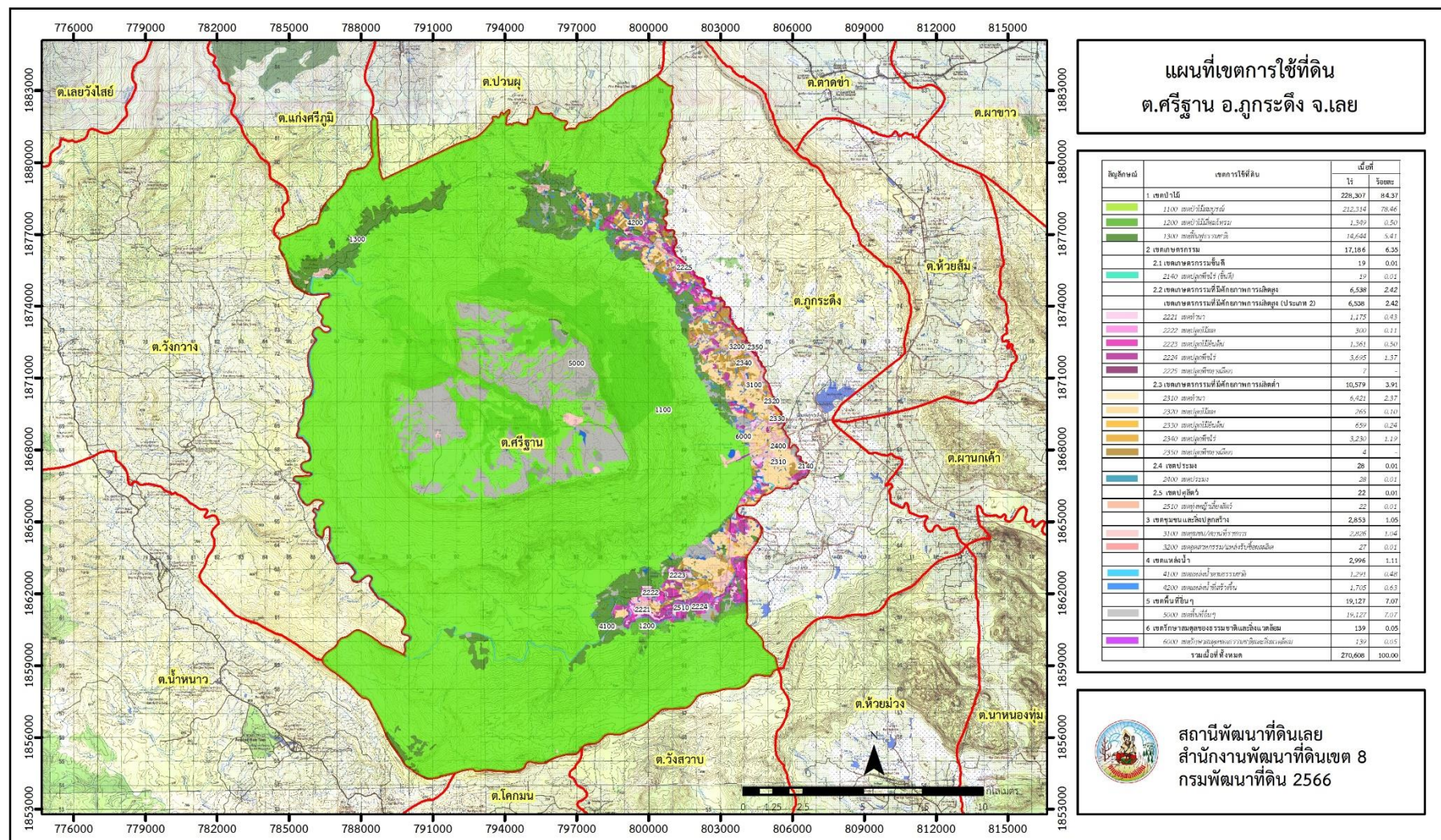
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน                           | เนื้อที่ |        |
|-------------------------------------------|----------|--------|
|                                           | ไร่      | ร้อยละ |
| 6. เขตรักษาสมคูลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | 139      | 0.05   |
| รวม                                       | 270,608  | 100.00 |

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์



# แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



## บทที่ 7

### การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

#### 7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐานไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินเลย เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินเลย นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

#### 7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

##### เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)
- (10) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/กลุ่มแปลงใหญ่)

2) **การชะล้างพังทลายของดิน** มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ



**3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

**7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)**

**7.3.1 เขตเกษตรกรรม**

**1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น**

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 4)

**2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ**

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย)

**7.3.2 เขตแหล่งน้ำ**

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดเลย)

**7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลศรีฐาน สถานีพัฒนาที่ดินเลยได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลศรีฐาน ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ และมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาแมลงศัตรูพืชและโรคพืชระบาด ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีในการเกษตรมีราคาแพง และปัญหาการรักรกรรมสิทธิที่ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินตื้น (4) ดินเป็นกรด และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลศรีฐาน ซึ่งมีเนื้อที่รวม 270,608 ไร่ นั้น พบว่า ระดับความลาดชันมากกว่า 12% มีจำนวน 226,727 ไร่ หรือร้อยละ 83.78 ระดับความลาดชันระหว่าง 5-12% มีจำนวน 9,085 ไร่ หรือร้อยละ 3.35 ระดับ



ความลาดชันระหว่าง 2-5% มีจำนวน 24,004 ไร่ หรือร้อยละ 8.86 มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-2% มีจำนวน 10,621 หรือร้อยละ 3.95 จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 1,643 ไร่ หนาดินถูกชะล้างลงมาพื้นที่ด้านล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝ่าย และอ่างเก็บน้ำ จนดินชั้นไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำทุกหมู่บ้าน ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้โครงสร้างของดินได้รับผลกระทบ ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่น น้ำและอากาศในดินสูญเสียไป ธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุมีปริมาณลดลงเนื่องจากพืชนำไปใช้และอินทรีย์วัตถุย่อยสลาย

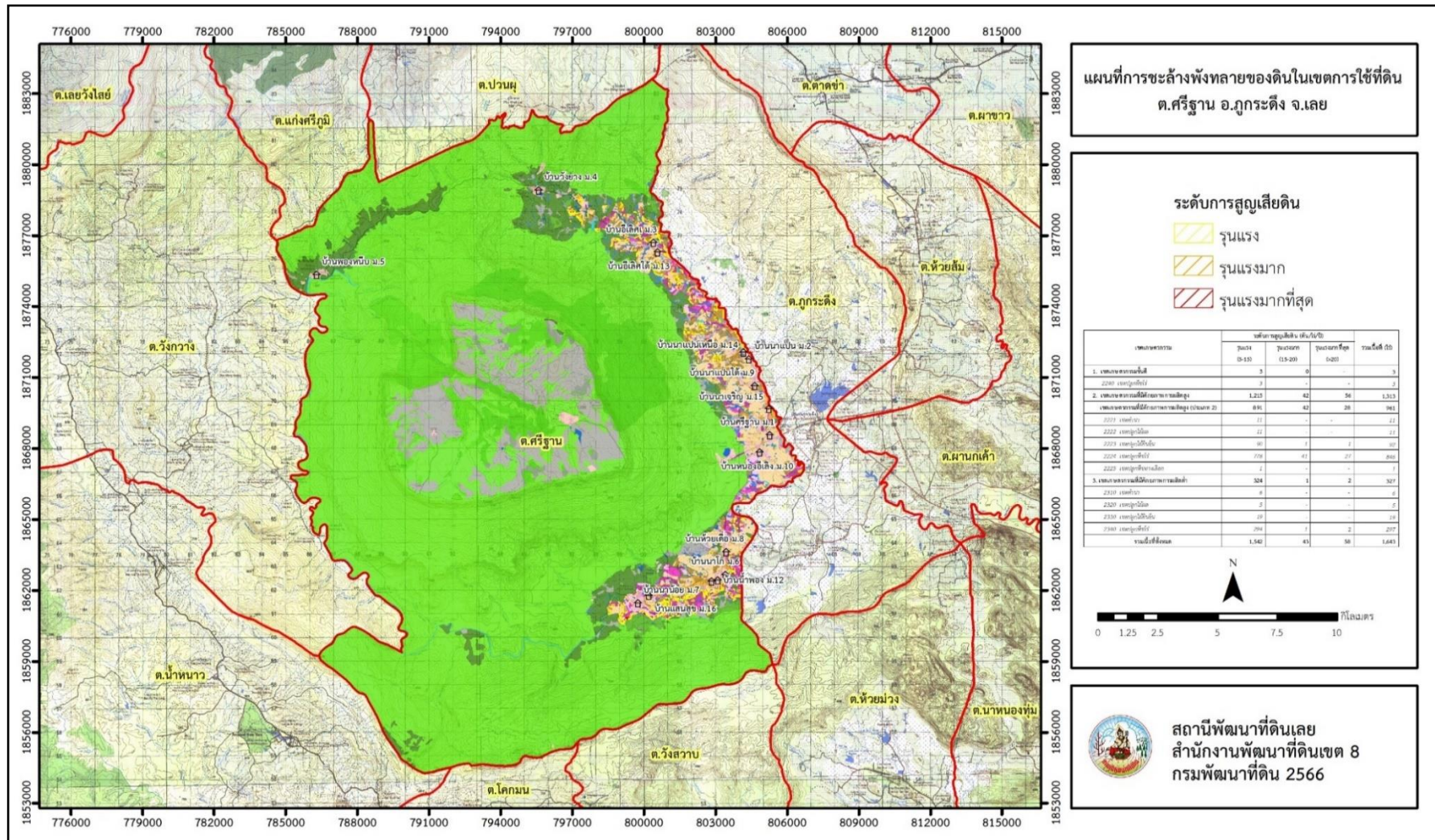
ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เกิดจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนดินชั้นน้ำจืดขึ้นแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน ขุดเจาะบ่อบาดาลและวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ (2) ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ (5) ป้องกันน้ำท่วม และ (6) ขุดสระน้ำในไร่นา

การแก้ไขปัญหามลพิษการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบล โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญห 6 ประการ จะต้องมีการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน ชะลอการไหลของน้ำ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล และสระน้ำในไร่นา (รูปที่ 7-1)



# แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย



**ตารางที่ 7-1** กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2571

| เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)              | แผนงาน/โครงการ                                                                         | งบประมาณ (บาท) |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| 1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี<br>เนื้อที่ 19 ไร่ | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                                          | <b>616,000</b> |
|                                          | 1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร                                   | 65,000         |
|                                          | 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)                                        | 297,500        |
|                                          | 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)                        | 15,000         |
|                                          | 1.4 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ                                 | 7,500          |
|                                          | 1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์                                                               | 170,000        |
|                                          | 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด                                           | 4,500          |
|                                          | 1.7 ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ)                                    | 59,500         |
|                                          | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                                           | <b>732,784</b> |
|                                          | 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                                           | 92,400         |
|                                          | 2.2 บริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) | 160,000        |
|                                          | 2.3 ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ/พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก                                            | 80,384         |
|                                          | 2.4 ขุดบ่อบาดาล                                                                        | 400,000        |
|                                          | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>                                    | <b>120,000</b> |
|                                          | 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ                                            | 120,000        |



ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)                              | แผนงาน/โครงการ                                                                         | งบประมาณ (บาท)   |
|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เนื้อที่ 6,538 ไร่ | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                                          | <b>1,848,000</b> |
|                                                          | 1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร                                   | 195,000          |
|                                                          | 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)                                        | 892,500          |
|                                                          | 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)                        | 45,000           |
|                                                          | 1.4 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ                                 | 22,500           |
|                                                          | 1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์                                                               | 510,000          |
|                                                          | 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด                                           | 4,500            |
|                                                          | 1.7 ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ)                                    | 178,500          |
|                                                          | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                                           | <b>2,198,352</b> |
|                                                          | 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                                           | 277,200          |
|                                                          | 2.2 บริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) | 480,000          |
|                                                          | 2.3 ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ/พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก                                            | 241,152          |
|                                                          | 2.4 ขุดบ่อบาดาล                                                                        | 1,200,000        |
|                                                          | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>                                    | <b>360,000</b>   |
|                                                          | 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ                                            | 360,000          |



ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)                               | แผนงาน/โครงการ                                                                         | งบประมาณ (บาท)   |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| 3. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื้อที่ 10,579 ไร่ | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                                          | <b>3,696,000</b> |
|                                                           | 1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร                                   | 390,000          |
|                                                           | 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)                                        | 1,785,000        |
|                                                           | 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)                        | 90,000           |
|                                                           | 1.4 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ                                 | 45,000           |
|                                                           | 1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์                                                               | 1,020,000        |
|                                                           | 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด                                           | 9,000            |
|                                                           | 1.7 ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ)                                    | 357,000          |
|                                                           | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                                           | <b>4,396,704</b> |
|                                                           | 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                                           | 554,400          |
|                                                           | 2.2 บริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) | 960,000          |
|                                                           | 2.3 ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ/พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก                                            | 482,304          |
|                                                           | 2.4 ขุดบ่อบาดาล                                                                        | 2,400,000        |
|                                                           | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>                                    | <b>720,000</b>   |
|                                                           | 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ                                            | 720,000          |



ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)    | แผนงาน/โครงการ                                                  | งบประมาณ (บาท)    |
|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------|-------------------|
| 4. เขตประมง เนื้อที่ 28 ไร่    | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                   | <b>6,000</b>      |
|                                | 1.1 สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย                  | 6,000             |
|                                | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                    | <b>231,000</b>    |
|                                | 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                    | 231,000           |
|                                | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>             | <b>60,000</b>     |
| 5. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 22 ไร่ | 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ                     | 60,000            |
|                                | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                   | <b>359,000</b>    |
|                                | 1.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)                 | 297,500           |
|                                | 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด) | 30,000            |
|                                | 1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์                                        | 25,500            |
|                                | 1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด                    | 6,000             |
|                                | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                    | <b>365,500</b>    |
|                                | 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                    | 115,500           |
|                                | 2.2 ขุดบ่อบาดาล                                                 | 250,000           |
| รวมเขตเกษตรกรรม                | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                   | <b>6,525,000</b>  |
|                                | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                    | <b>7,924,340</b>  |
|                                | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>             | <b>1,260,000</b>  |
|                                | <b>รวมแผนงาน/โครงการ</b>                                        | <b>15,709,340</b> |



ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

| เขตการใช้ที่ดิน                                                                                                                                                                         | กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. เขตเกษตรกรรม<br>1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี<br>เนื้อที่ 19 ไร่<br>1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เนื้อที่ 6,538 ไร่<br>1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เนื้อที่ 10,579 ไร่ | การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต<br>1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัดเลย)<br>2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศวพ.เลย)<br>3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศวพ.เลย)<br>4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศวพ.เลย)<br>5) โครงการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศวพ.เลย)<br>6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)<br>7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย)<br>8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย)<br>9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย)<br>10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย)<br>11) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย)<br>12) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.ศรีฐาน)<br>13) โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากเปลือกข้าวโพด (อบต.ศรีฐาน)<br>14) โครงการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (อบต.ศรีฐาน) |



ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน | กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 | <p><b>การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>13) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>14) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรอำเภอภูกระดึง)</li><li>15) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>16) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (สนง.เกษตรจังหวัดเลย)</li><li>17) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.ศรีฐาน)</li></ol> |



ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน                                                 | กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.3 เขตประมง เนื้อที่ 28 ไร่<br>1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 22 ไร่ | 1) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.ศรีฐาน)<br>2) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัดเลย)<br>3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัดเลย)<br>4) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัดเลย)                                                                                                                        |
| 2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 2,996 ไร่                               | 1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (โครงการชลประทานเลย)<br>2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (โครงการชลประทานเลย)<br>3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (โครงการชลประทานเลย)<br>4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (โครงการชลประทานเลย)<br>5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (โครงการชลประทานเลย)<br>6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (โครงการชลประทานเลย) |



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

| เขตการใช้ที่ดิน                                          | งาน/โครงการ/กิจกรรม                                                                    | หน่วยงาน | เป้าหมาย |         |         |         |         | รวม       | งบประมาณ (บาท) |           |           |           |           | รวม              | หน่วยงานรับผิดชอบ              |
|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|---------|---------|---------|---------|-----------|----------------|-----------|-----------|-----------|-----------|------------------|--------------------------------|
|                                                          |                                                                                        |          | 2567     | 2568    | 2569    | 2570    | 2571    |           | 2567           | 2568      | 2569      | 2570      | 2571      |                  |                                |
|                                                          | <b>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</b>                                                          |          |          |         |         |         |         |           |                |           |           |           |           | <b>6,160,000</b> |                                |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น                    | 1.1 ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร                                | ราย      | 100      | 100     | 100     | 100     | 100     | 500       | 130,000        | 130,000   | 130,000   | 130,000   | 130,000   | 650,000          | พต.                            |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่                                    | 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)                                        | ตัน      | 20       | 20      | 20      | 20      | 20      | 100       | 595,000        | 595,000   | 595,000   | 595,000   | 595,000   | 2,975,000        | พต.                            |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่                                    | 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ (ปุ๋ยพืชสด)                             | ไร่      | 2,000    | 2,000   | 2,000   | 2,000   | 2,000   | 10,000    | 30,000         | 30,000    | 30,000    | 30,000    | 30,000    | 150,000          | พต.                            |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก | 1.4 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ                                 | ตัวอย่าง | 100      | 100     | 100     | 100     | 100     | 500       | 15,000         | 15,000    | 15,000    | 15,000    | 15,000    | 75,000           | พต.                            |
| เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่             | 1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์                                                               | ตัน      | 200      | 200     | 200     | 200     | 200     | 1,000     | 340,000        | 340,000   | 340,000   | 340,000   | 340,000   | 1,700,000        | พต.                            |
| เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่             | 1.6 การส่งเสริมปรับปรุงพื้นที่ดินกรด                                                   | ไร่      | 200      | 200     | 200     | 200     | 200     | 1,000     | 3,000          | 3,000     | 3,000     | 3,000     | 3,000     | 15,000           | พต.                            |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่                                    | 1.7 ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (เมล็ดพันธุ์ปอเทือง)                                            | แห่ง     |          | 1       | 1       | 1       | 1       | 4         |                | 148,750   | 148,750   | 148,750   | 148,750   | 595,000          | พต.                            |
|                                                          | <b>2. การบริหารจัดการน้ำ</b>                                                           |          |          |         |         |         |         |           |                |           |           |           |           | <b>7,327,840</b> |                                |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น                    | 2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน                                              | บ่อ      | -        | 10      | 10      | 10      | 10      | 40        | -              | 231,000   | 231,000   | 231,000   | 231,000   | 924,000          | พต.                            |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น                    | 2.2 บริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) | ไร่      | -        | 200     | 200     | 200     | 200     | 800       | -              | 400,000   | 400,000   | 400,000   | 400,000   | 1,600,000        | พต.                            |
| เขตป่าไม้/เขตแหล่งน้ำ/เขตพื้นที่อื่นๆ                    | 2.3 ขุดลอกอ่างเก็บน้ำ/พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก                                            | แห่ง     |          | 3       | 3       | 3       | 3       | 12        |                | 200,960   | 200,960   | 200,960   | 200,960   | 803,840          | พต./ขป./พต./อบต.               |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขต                | 2.4 ขุดเจาะบ่อบาดาล                                                                    | แห่ง     |          | 20      | 20      | 20      | 20      | 80        |                | 1,000,000 | 1,000,000 | 1,000,000 | 1,000,000 | 4,000,000        | อบจ./พต./อบต./ทรัพยากรน้ำบาดาล |
|                                                          | <b>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</b>                                    |          |          |         |         |         |         |           |                |           |           |           |           | <b>1,200,000</b> |                                |
| เขตป่าไม้/เขตแหล่งน้ำ/เขตพื้นที่อื่นๆ                    | 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ                                            | กล้า     | 200,000  | 200,000 | 200,000 | 200,000 | 200,000 | 1,000,000 | 240,000        | 240,000   | 240,000   | 240,000   | 240,000   | 1,200,000        | พต.                            |
|                                                          | <b>4. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ</b>                                   |          |          |         |         |         |         |           |                |           |           |           |           | <b>562,800</b>   |                                |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก | 4.1 ส่งเสริมกลุ่มทำปุ๋ยหมัก                                                            | กลุ่ม    | 5        | 5       | 5       | 5       | 5       | 20        |                | 170,000   | 170,000   | 170,000   | 170,000   | 680,000          | กษ.จ./กษ.อ./พต./อบต./ตบส.      |



แผนการใช้ที่ดินตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

| เขตการใช้ที่ดิน                                                          | งาน/โครงการ/กิจกรรม                                  | หน่วยงาน  | เป้าหมาย |        |        |        |        | รวม     | งบประมาณ (บาท) |           |           |           |           | รวม               | หน่วยงานรับผิดชอบ                  |
|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------|----------|--------|--------|--------|--------|---------|----------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-------------------|------------------------------------|
|                                                                          |                                                      |           | 2567     | 2568   | 2569   | 2570   | 2571   |         | 2567           | 2568      | 2569      | 2570      | 2571      |                   |                                    |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก                 | 4.2 อบรมการปลูกยางพารา                               | ราย       | 50       | 50     | 50     | 50     | 50     | 250     |                | 8,500     | 8,500     | 8,500     | 8,500     | 34,000            | กษ.ท./กษ.จ./ทต./กษ.อ./ศวท./ตบส.    |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก                 | 4.3 อบรมการปลูกไม้เลื้อยและส่งเสริมการตลาด           | ราย       | 50       | 100    | 100    | 100    | 100    | 450     |                | 17,000    | 17,000    | 17,000    | 17,000    | 68,000            | กษ.จ./กษ.อ./ทต./อบต./ตบส.          |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก                 | 4.4 การจัดตั้งและสนับสนุนงบประมาณกลุ่มอาชีพ          | กลุ่ม     | 2        | 2      | 2      | 2      | 2      | 10      | 100,000        | 100,000   | 100,000   | 100,000   | 100,000   | 500,000           | กษ.จ./กษ.อ./ทต./อบต./ตบส.          |
| เขตแหล่งน้ำ                                                              | 4.5 การสนับสนุนฟื้นฟูลำน้ำจืด (ปล่อยแหล่งน้ำสาธารณะ) | ตัว       | 50,000   | 50,000 | 50,000 | 50,000 | 50,000 | 250,000 | 25,000         | 25,000    | 25,000    | 25,000    | 25,000    | 125,000           | ประมงน้ำจืดเลย/ทต./อบต./ปม.จ./ตบส. |
| <b>5. งานสาธารณูปโภค</b>                                                 |                                                      |           |          |        |        |        |        |         |                |           |           |           |           | <b>15,775,000</b> |                                    |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตป่าไม้/เขตชุมชน/เขตพื้นที่อื่นๆ | 5.1 ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก                     | เมตร      | 500      | 500    | 500    | 500    | 500    | 2,500   | 1,155,000      | 1,155,000 | 1,155,000 | 1,155,000 | 1,155,000 | 5,775,000         | อบจ./ทต./อบต.                      |
| เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/เขตป่าไม้/เขตชุมชน/เขตพื้นที่อื่นๆ | 5.2 ขยายเขตไฟฟ้า                                     | ประมาณการ |          |        |        |        |        |         | 2,000,000      | 2,000,000 | 2,000,000 | 2,000,000 | 2,000,000 | 10,000,000        | ทพท./ทต./อบต.                      |

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ



## เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. ระดับความเหมาะสมของดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการจัดทำพยานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. พยานุกรมปฐพีวิทยา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). กรมการปกครอง. แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน. 2566. วิสัยทัศน์ของตำบล (2566). แหล่งที่มา <http://srithan.go.th/>, 25 มิถุนายน 2566



Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework**. National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.



สถาบันพัฒนาที่ดินเลย

135 หมู่ที่ 1 ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42100  
โทร. 042-039627